

Ritmes comuns

Quins ritmes habiten una ciutat? Quins d'ells passen desapercebuts i podrien donar compte d'un mode de vida més sostenible? Aquest article parteix del ritme personal d'un grup d'individus determinat: *Self-Organized-Livelihood-Subjects* (SOLOS). Aquest grup es guanya i construeix la vida de forma independent. Tractarem de descriure el ritme al qual sobreviu feliçment. Si anem més enllà d'aquest ritme aparentment “desorganitzat”, ens trobem amb grups d'individus *Creatives Communities* (CC) que han muntat formalment iniciatives amb què no només milloren la seva pròpia subsistència, sinó també la vida de ciutats contemporànies. Aquest article és part de l'exercici de mapatge que ha dut a terme la xarxa DESIS* (*Design for Social Innovation and Sustainability*).

Tota escena ha de tenir el seu propi ritme, la seva pròpia estructura.

MICHELANGELO ANTONIONI

Premissa

Una pel·lícula, en conjunt, té (de vegades) una narració progressiva però, si analitzem la seva banda sonora, cada cançó té el seu propi ritme, amb les seves pròpies característiques. De la mateixa manera, cadascuna de les ciutats de què parlem en la primera part (Preses 1) també té el seu propi ritme. Així llavors, intenteu llegir aquest article com si escoltéssiu la banda sonora d'un film.

*<http://www.desis-network.org/>

En la segona part (Preses 2) s'aborden els nexes existents entre la creativitat dels SOLOS (*Self-Organized-Livelihood-Subjects*) i la de les CC (*Creatives Communities*).

PRESA 1

En cinema, el ritme es considera la força que, d'un mode gairebé imperceptible, regeix les emocions de l'espectador. Cada escena es disposa de manera que el moment, el llenguatge, l'ambient i, sobretot, la música creïn una pauta. El progrés de totes aquestes pautes desemboca en la pel·lícula en si.

Ara mirem-nos les escenes diàries de les nostres ciutats com si fossin escenaris. Què mena les persones a bellugar-se a un ritme determinat? Qui disposa l'harmonia als carrers? Què hi té a veure la sostenibilitat? Al meu entendre, per aconseguir comprendre les CC, opino que cal començar per avaluar la creativi-

tat dels SOLOS i la seva condició humana. No podem parlar de comunitats sense tenir abans en compte l'individu i els canvis que li ve de gust emprendre en el terreny personal.

Aquests dos actors –SOLOS i CC– no treballen junts en la pràctica de la vida diària, però el que ens interessa és el punt en què convergeixen: la creativitat humana, la dinamització de les ciutats i la gestió del temps pel que fa a la qualitat.

SOLOS

L'any 2008 vaig presentar la meua tesi doctoral, titulada *SOLOS, Primal creativity in the livable cities discourse*. El treball traçava el mapa de la creativitat dels SOLOS i establia relacions dins els límits del planeta i les conductes inusuals des del punt de vista del disseny de comunicació. Les quatre ciutats assenyalades es van escollir per les seves circumstàncies especials. Es tracta d'urbs en les que són visibles situacions límits en el terreny emocional; llocs on la tolerància es escassa, la situació política incerta, l'espai públic no gaire acollidor; llocs considerats en gran mesura perillosos i caòtics, però que per alguna raó resulten fascinants. Les ciutats escollides van ser Jerusalem, Palerm, Bogotà i Istanbul.

El que fan els SOLOS d'aquestes metròpolis és bàsic: repetir, com si es tractés d'un batec, les seves activitats diàries.

Per explicar-ho millor, visitarem cadascuna de les ciutats i en prendrem com a exemple un actor (SOLOS), per seguir-ne millor el compàs.

Jerusalem. El ritme de la vida

En una de les seves cançons, el músic israelià Idan Raichel diu "*Shuvi El Beyti*" (Torna a casa meua), una frase molt representativa per a la vida quotidiana dels israelians, que sempre parlen implícitament del retorn a la llar, a la Terra Promesa, a les seves arrels. La fe és el que els mou. I quin és el ritme de la fe? Podríem dir que és un ritme que es compon mitjançant la (re)utilització?

La imatge en què provem de fer aquesta anàlisi (foto 2) es va seleccionar perquè engloba diferents característiques de la vida diària de Jerusalem i, en especial, la *Kombina*.

Kombina és, per als israelians, la forma en què algú és capaç d'organitzar enginyosament una idea, artefacte o situació per resoldre les coses amb facilitat.

En aquesta foto veiem com agiten un encenser perquè l'oxigen atii el carbó, que s'utilitzarà per cremar l'encens i engegar una cafetera situada en una taula, darrere la cabina de telèfon. El telèfon està al costat d'un pupitre des del qual, quan és el moment, ofereixen suc de pastanaga als musulmans que accedeixen al temple, monges cristianes, turistes i devots armenis transeünts. I tot plegat sense molestar el jueu vestit amb abric i barret

▲ Foto 1. Músic de carrer, Jerusalem. A. Mendoza. 2006.

▲ Foto 2. Jerusalem. A. Mendoza. 2006.

negres, amb barba gris, que prega agenollat als peus d'una escala que mena a una de les portes de la mesquita d'Oman.

Què pot aprendre el disseny d'aquesta *Kombina*, dels ritmes d'aquesta escena? Podríem dir, a partir de l'experiència personal en el terreny, que el conjunt d'elements¹ i l'ambient que s'hi retraten eren sens dubte interculturals i, fins a cert punt, caòtics, però plaents. I pot el disseny contribuir a subratllar aquest plaer? Hi ha una sensació que difereix enormement de les idees establertes que venen les agències de notícies de fora d'Israel; l'espai, mitjançant la seva coexistència multicultural, era sostenible fins a cert punt.

Quan parlem de sostenibilitat, estem acostumats a termes com reduir, reparar, reutilitzar, reciclar, etc., però, com diu el lloc web de *Patagonia* (marca de roba esportiva nord-americana), també hem de "reimaginar"². La reimaginació té un component important de fe, perquè satisfà directament l'aspecte espiritual de l'individu. És una necessitat bàsica a la qual cal respondre.

En el seu llibre *Our Country*³, Alex Levac, fotògraf qualificat de la cultura israeliana, capta personatges que encaixen amb la realitat dels SOLOS. Levac parla de les "persones anònimes que participen en incidents banals, tots ells reflex del rostre antropològic de la nostra societat. És la documentació dels 'no-esdeveniments', fotografies quotidianes de carrer, de moments arrabassats al flux ininterromput de vida".

Cal afegir que el "so" de la imatge (foto 2) era un eco delicat i gairebé imperceptible, arran de l'arquitectura de l'indret i l'actitud respectuosa dels presents. Unes qualitats associades a un escenari arquitectònicament religiós.

Bogotà. El ritme de l'esperança

Bogotà és una capital delerosa d'harmonia. Per això quan hi busquem el concert social, arquitectònic, polític i ambiental ens retrobem amb el factor de la "reimaginació" de *Patagonia*. A la ciutat, hom imagina millors espais, millors oportunitats i "millors" persones. D'acord amb el que la població imagina que és millor, molts barris s'han batejat amb noms com Venècia, Roma, Lisboa, etc.

L'esperança també està present en les visions que els experts han extret quant a la dinàmica de la ciutat. La capital colombiana, abans anomenada "l'Atenes sud-americana", avui és un centre neuràlgic regional per a les "indústries creatives", però la sostenibilitat no és més que un aspecte tècnic.

I la creativitat dels SOLOS? Els SOLOS han estat denigrats, qualificats de mers torbadors de l'espai públic. Els seus usos i costums no es consideren elements harmònics. En aquest sentit, l'antic alcalde, Antanas Mockus (que s'està endinsant en el món de l'art, vegeu la Biennal de Berlín 2012⁴), va fer un esforç enorme per harmonitzar-hi dret, moral i cultura, i va impulsar bases jurídiques per a la societat. Assegurava que preferia "modificar la llei en comptes d'imposar normes que la població no respectaria ni posaria en pràctica"⁵. El seu programa d'harmonització *Cultura Cívica* convidava la ciutadania a resoldre qualsevol conflicte existent mitjançant metodologies pedagògiques i extremadament creatives, amb un ús extensiu de l'art, la música i les representacions.

1 Christopher, A. "A City is Not a Tree". *Design*, núm. 206, 1966. Londres: Council of Industrial Design. [Reimpressió].

2 "Re-imagine. Two-thirds of our economy is based on the purchase of consumer goods. But to blindly purchase what's good neither for the planet nor ourselves to keep the game going is the very definition of unsustainability. Let's buy what's healthy and useful; let's stay away from what we don't need and what causes unnecessary harm. Every action we take together to protect the land and waters we love adds to our knowledge and confidence that we can reimagine, then help bring about, a sustainable world for those who come after us". A: Patagonia [en línia]. [Consulta: 12 juliol 2012]. Disponible a: <http://www.patagonia.com/eu/enIT/common-threads/reimagine>

3 Levac, A. *Our Country*. Jolón: Meiri Print Lte., 2000.

4 Antanas M. *Am I a good artist?* [en línia]. Berlín: KW Institute for Contemporary Art, juny de 2012. [Consulta: 12 juliol 2012]. Disponible a: <http://www.berlinbiennale.de/blog/en/events/am-i-a-good-artist-by-antanas-mockus>

5 Antanas Mockus en una entrevista d'Andrea Mendoza. Bogotà, 2005.

Per a Mockus, la vida i tot el que comprèn és sagrat. Per tant, considera que la seva visió dels SOLOS ha d'interpretar-se a través de la lent de la condició humana.

La imatge seleccionada (foto 3) mostra un para-sol acolorit, com circense, enrotllat sota un munt de bosses de *platanitos* (plàtans mascle fregits), sobre el qual hi ha cigarrets i caramels amb pal de diferents marques; al costat de tots aquests objectes, hi ha un impermeable plegat, a la vora d'una motxilla que conté el dinar del propietari del cotxet.

És el carrer tal com sona, que descansa sobre la qualitat de l'esperança.

Palerm. *El ritme de l'humor*

La música crea ordre a partir del caos: perquè el ritme imposa unanimitat en la divergència, la melodia imposa continuïtat en la inconnexió i l'harmonia imposa compatibilitat en la incongruència.

YEHUDI MENUHIN

L'humor que abordem en la recerca es contempla teòricament com un mecanisme que pren dos elements i els recompon de forma inesperada. Freud⁶, per exemple, descriu l'humor com el mecanisme que fa servir l'inconscient per aplicar estratègies de l'absurd, a fi de resoldre conflictes; Bateson⁷, per part seva, va treballar específicament amb el paper de l'humor en la comunicació humana. Per a Daniel Goleman, "l'humor incrementa la capacitat de pensar de manera flexible, cosa que ens permet assolir nivells més complexos i simplificar la resolució de problemes, tant si són de naturalesa intel·lectual com interpersonal"⁸.

Aquesta reorganització per mitjà de l'humor va acompanyada de la discontinuïtat planetària necessària per assolir la sostenibilitat⁹, atès que l'humor és una forma de redimensionar el significat, és a dir, reconèixer i suspendre les condicions establertes de producció i consum en la vida diària urbana.

En la imatge (foto 4), hi observem un dispositiu "de missatgeria". És un missatger de plàstic que estalvia als usuaris haver de pujar i baixar escales. Un element pràctic que alimenta la mandra, però que potser també, qui sap, pot ajudar la gent gran a no cansar-se i xerrar còmo-

▲ Foto 3. Cotxet infantil reimaginat. Bogotà. A. Mendoza. 2005

6 Freud, S. "The aetiology of hysteria". En: Strachey, J. [ed. y trad.]. *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*. Vol. 3, Londres: Hogarth Press, 1962, p. 191-221.

Freud, S. *El malestar en la cultura y otros ensayos*. Madrid: Mèxic: Alianza Editorial, 2008.

7 Bateson, G. *Steps to an Ecology of the Mind*. Novato, CA: Chandler Publishing Company, 1972.

8 Goleman, D. "Le radici dell'empatia". A: Goleman, D. *Intelligenza emotiva* (1995). Trad. Blum I. (parts I-IV) Lotti B. (part V i apèndix). Milà: Libri & Grandi Opere S.p.A., Bur Saggi, 1996, p. 96-110.

9 Manzini, E. "Enabling solutions for creative communities. Social innovation and design for sustainability". *Design matters*, núm. 10, 2005, p. 64-68.

dament des de la finestra, perquè aquest és el so de Palerm: les converses a crits, la gesticulació, la qualitat de la comunicació.

Istanbul. *El ritme de l'amor*

Si es pot escriure, o pensar, es pot filmar.

STANLEY KUBRICK

En el seu documental *Crossing The Bridge*, Fatih Akin declara que "per conèixer una cultura se n'ha de conèixer la música". Conèixer-ne la música és conèixer els ritmes d'una ciutat, els temps, la història, i una forma de predir com podria sonar el futur d'aquesta cultura.

Istanbul és una metròpoli on una quantitat incommensurable de profunds sons arcaics s'entremescla amb els sons globals més recents. Els seus habitants, ciutadans errants vinguts de terres llunyanes com la península d'Anatòlia, de dins o fora del país, omplen la ciutat amb el seu propi so, de vegades silenciosos. En la immensitat de la ciutat, el seu murmurí és gairebé imperceptible, però continua sent necessari per orquestrar la simfonia de moviments, que manté la ciutat viva.

Els qui manipulen aliments emeten alguns dels sons més destacats. Des que surt el sol fins al vespre, s'hi veuen homes que cuinen, netegen, encenen, llesquen, piquen, baten, tallen, escalfen i fan tot el que cal per satisfer les necessitats bàsiques dels seus conciutadans. I després hi ha la qüestió de la felicitat (un tema/paraula recurrent analitzat fins a la sacietat¹⁰), a causa d'interessos i tensions culturals. Com que la seva ciutat és un pont entre Orient i Occident, els istanbulins han trobat en la música una eina perfecta per bastir ponts entre les diferències i harmonitzar-les.

Tot aquest moviment febril urbà conserva una vitalitat que sembla il·luminada per l'amor. L'amor per la seva cultura, l'amor per les seves arrels, orgullós i, fins a cert punt, modest. Quan hi som, se'n pot percebre el ritme com una disposició d'elements formals per generar moviment, tensió i valor emocional, com en el desenvolupament d'una trama.

Els enllustradors (foto 5), per exemple, conserven la llarga tradició de mantenir les parades en un ordre perfecte, amb gran mestria. I quan treballen, tenen una gran dedicació envers els clients, no només en l'àmbit comercial, sinó a un nivell més profund¹¹.

A Istanbul tot és possible. I aquest "possible" inclou un "Per què no?!", un "Intentem-ho!". Vet aquí una de les característiques principals de la conducta dels SOLOS; reinventen, reutilitzen, reparen i, com hem dit abans, reimaginen noves possibilitats sorgides d'un tret cultural dels turcs: la generositat, qualitat principal de l'amor.

▲ Foto 5. Enllustrador. Istanbul. Fotograma extret d'un vídeo d'A. Mendoza. 2011

10 Hagerty, M. R.; Veenhoven R. "WEALTH AND HAPPINESS REVISITED. Growing wealth of nations does go with greater happiness" *Social Indicators Research* [en línia], vol. 64, 2003, p. 1-27. [Consulta: 12 juliol 2012]. Disponible a: <http://www2.eur.nl/fsw/research/veenhoven/Pub2000s/2003e-full.pdf>

11 Per veure'n els seus ritmes a una escala més global: http://www.youtube.com/watch?v=KjUeSvCpG6Q&list=PL5C4AC18BA30523B9&index=6&feature=plpp_video

▲ Foto 4. Palerm. Itàlia. A. Mendoza. 2006

Ara travessem a l'altra banda, la sorollosa. Per a la majoria d'urbanistes i inversors, el silenci pot ser catastròfic. Després del seu darrer viatge a la ciutat, John Thackara, *design thinker*, va afirmar: “El boom constructor turc dels darrers 30 anys està perdent força. És veritat que el so de les perforadores va dominar la nostra visita a Istanbul, però s’hi perceben els vents gelats de la crisi internacional. S’estima que a la ciutat hi ha 600.000 habitatges per vendre, i al gener va fracassar un primer intent d’obtenir finançament privat per a un pont sobre el Bòsfor. Ni una sola empresa s’hi va mostrar interessada [...]. L’any 1995, l’alcalde Erdogan va declarar que un tercer pont seria ‘l’assassinat’ dels boscos i pantans de la ciutat. El pont, les carreteres corresponents i el desenvolupament posterior destruirien zones verdes i humides irremplaçables d’enorme importància ecològica. El fet que una bombolla immobiliària sigui Massa Gran per “rebentar” no vol dir que no ho hagi de fer. Si les perforadores callen, què se’n farà, d’Istanbul? [...] M’he estat enfrontant a un repte: com explicar, a un grupat d’arquitectes i responsables municipals brillants, que la retroinstal·lació de panells solars i teulades verdes no serà una resposta adequada als desafiaments energètics que ens esperen”.¹²

Les paraules de Thackara sobre els grans promotors ens motiven encara més per parlar de SOLOS i CC, perquè, encara que semblin un munt de venedors ambulants desorganitzats o utòpics, també enclouen la possibilitat de formes de desenvolupament alternatives.

Per tant, no necessitem ni silenci ni soroll total, sinó un equilibri anomenat ritme.

Després dels anys dedicats a la tesi, la conclusió ha estat la següent: els SOLOS, a l’igual que les CC, a l’estar connectats al món rural, recrear la cultura material i creure en l’autosuficiència, han adquirit un sentit particular del temps i l’espai, radicalment diferent. Per abordar millor aquestes característiques, passem a les CC.

PRESA 2

Creative Communities (CC). *El ritme de la alegria*

Dels ritmes propis dels SOLOS passem als ritmes comuns dels grups que han decidit contrarestar el flux modern de producció i consum. Si els SOLOS subministren a la ciutat i a ells mateixos solucions pràctiques, els grups de persones que descriurem tot seguit subministren, més enllà de la poesia, serveis.

Les CC són grups de persones actives que han organitzat, arreu del planeta, biblioteques comunitàries, horts urbans i agrícoles amb suport comunitari, iniciatives de cohabitatge, cotxe compartit, bicicletes públiques, serveis veïnals de cura d’infants i gent gran, intercanvi de talents a través de les xarxes socials, bancs del temps, etc. Com els SOLOS, aquestes comunitats dediquen gran part de la seva creativitat a la millora de la seva subsistència; així mateix, veuen el potencial constructiu en cada material al qual puguin aplicar idees existents,

inserir-hi les seves tecnologies accessibles i utilitzar tradicions vives. Segons Manzini, “la seva estructura és un sistema d’interaccions entre persones, indrets i productes”. A diferència dels SOLOS, però, que treballen aïllats, les CC han sistematitzat les seves solucions d’una forma en què, des del punt de vista estratègic, ens menen a concebre, planificar i proposar metodologies de suport, mitjançant la cerca de noves formes de representació, entre altres recursos.

DESIS

L’any 2009, després de gairebé una dècada de localització i avaluació d’iniciatives com les anteriors, Ezio Manzini¹³ va fundar la xarxa DESIS (*Design for Social Innovation and Sustainability*). Una xarxa acadèmica que es dedica a vincular aquestes iniciatives al món del disseny; són indicis de l’existència de solucions prometedores, i demostren que hi ha canvis socials importants que menen a una transformació paradigmàtica de la societat, i també a un canvi en la percepció i el paper que hi té el disseny. Com a xarxa internacional, DESIS (www.desis-network.org) està formada per laboratoris de disseny, ubicats a escoles de disseny i altres facultats orientades al disseny que col·laboren amb socis locals, regionals i globals; DESIS promociona i dona suport al canvi social, a favor de la sostenibilitat.

Són molts els actors que participen en la consolidació de les comunitats creatives. Permeteu-me presentar-vos-els com si es tractés d’una pel·lícula.

Ens caldria un bon guió (la mateixa iniciativa), un escenari (el barri/la ciutat), un director (aquí cal parlar de dues persones, atès que, des de la perspectiva del disseny, hi ha el director de la mateixa iniciativa, però també el director de l’escola de disseny, que dirigeix el treball de l’alumnat). Per acabar, necessitem un bon director de fotografia i un equip de postproducció que editi i posi ritme al conjunt de l’obra.

Quan ens plantejem quin enfocament estètic podria ser adequat per al ritme de les CC, i tenint en compte el propòsit d’aquest article, ens sembla que el neorealisme¹⁴ pot aproximar-nos al món d’aquestes comunitats, atès que, com a moviment cinematogràfic, el neorealisme es caracteritzava per una gran creativitat i uns pressupostos baixos.

Després de la Segona Guerra Mundial, els estudis cinematogràfics italians van quedar destrossats, i els cineastes van haver de sortir al carrer a captar les seves imatges. El neorealisme emprava actors no professionals, com les CC, els integrants de les quals no són professionals creatius (si entenem per professionals creatius arquitectes, dissenyadors, publicistes, cineastes, etc.). No obstant això, el més important del neorealisme era la gestió del so. Sembla ser que aquest fa ser el valor afegit que el moviment va aportar al coneixement global del cinema. En el neorealisme, el so i la música es prenien de la mateixa realitat, a diferència del que feia abans el cinema.

En el llargmetratge neorealista *El lladre de bicicletes* (1948), la bicicleta és una metàfora de la dura –però també, d’alguna manera, alegre– lluita dins els confins del món. No és casualitat que les bicicletes sempre estiguin presents

¹² Thackara, J. *Istanbul: City of Seeds* [en línia]. *Doors of Perception*, abril 2012. [Consulta: 12 juliol 2012]. Disponible a: <http://www.doorsofperception.com/city-eco-lab/istanbul-city-of-seeds/#more-359113>

¹³ Ezio Manzini. El guanyador de la Medalla Sir Misha 2012 treballa en el camp del disseny per a la sostenibilitat. Darrerament el seu interès s’ha bolcat concretament en la innovació social, considerada un motor important del canvi sostenible, i en què pot fer el disseny per donar-hi suport. Manzini ha estudiat i promocionat el disseny en diversos àmbits, com el disseny de materials als vuitanta i el disseny estratègic als noranta (amb la creació d’un Màster de Disseny Estratègic al Politecnico di Milano). Des de l’any 2000 imparteix cursos específics de disseny de serveis a la mateixa institució. Font: <http://www.rca.ac.uk/Default.aspx?ContentID=515455&GroupID=515454&>

¹⁴ Verdone, M. *Il Cinema Neorealista, da Rossellini a Pasolini*. Palerm: Ed. Celebes, 1977.

quan s'esdevé una “revolució” o transició social, com quan avui associem el pedaleig a la mobilitat sostenible.

D'alguna forma, tots els participants en el Disseny per a la Innovació Social i la Sostenibilitat estan aprenent a anar amb aquesta bicicleta nova, per a la qual cal desenvolupar unes habilitats, mantenir l'equilibri i tenir un ritme constant.

Ayabe. Un ritme lent

Reprenem l'exemple proposat en l'apartat dedicat als SOLOS, per descriure els batecs d'una CC localitzada al Japó: les dones d'Ayabe (fotos 6, 7).

El seu és un ritme molt lent. Lent, no per la seva edat (una mitjana de 85 anys), sinó per l'entorn en què es troben (un bosc a dues hores de Kyoto). Les seves fortes arrels culturals les mantenen unides, unes arrels que generen qualitat.

Durant el fred hivern del sud-oest japonès, recullen castanyes i transformen el fruit en farina. Al seu torn, aquesta farina es transforma –mitjançant un procediment artesanal– en uns aperitius que de vegades arriben a distribuir-se a Kyoto i Tòquio gràcies a una petita xarxa.

El que més destaca d'aquesta història, juntament amb el procés de fabricació, és fins a quin punt les protagonistes es mantenen actives. Són un exemple per a tota la comunitat, incloses les generacions més joves del país, que actualment s'enfronten al fet que el camp restarà erm durant uns anys.

Quan pensem en el concepte del temps i aquesta iniciativa, recordem les paraules de Manzini sobre el moviment Slow Food: “La qualitat de les coses, de totes les coses, no pot produir-se a corre-cuita ni pot reconèixer-se de debò sense dedicar-hi temps. La qualitat profunda és el resultat d'un procés social lent en què la capacitat de fer va acompanyada de la capacitat de reconèixer”¹⁵.

▲ Fotos 6-7. Les dones d'Ayabe, Japó. A. Mendoza. 2011.

PRESA 3

Temps: el factor connector

Com hem dit, els SOLOS i les CC conceben el temps com una altra dimensió, diferent de la manera en què el percep el torrent urbà de producció i consum. Es prenen el seu temps per oferir qualitat i, d'alguna manera, també observen més.

Aquesta observació els permet pensar i gaudir més, i també recordar. El dissenyador indi Jogi Pangal assegura que, “a l'Índia, el significat de la paraula qualitat és allò que pot recordar-se”. Com a artefactes socials, les iniciatives desenvolupades per les CC resten a la memòria de qui les observa des de l'exterior i en l'acció interior/intuïtiva de la seva pròpia vida diària. Les seves iniciatives

15 Manzini E., Tassinari V. DESIS PhTalk #1 “Discussion paper presented at the Desis Philosophy Talk #1: “Emerging Aesthetics” divendres, 2 març 2012, promogut per Parsons Desis Lab School of Design Strategies Parsons the New School for Design.

esdevenen part del seu pols diari, com ho són els batecs sistemàtics dels seus moviments.

Els SOLOS i les CC viuen a un ritme més lent, entre altres raons perquè no tenen un horari (d'oficina) establert; ells són els seus propis caps, o sigui que gestionen el seu propi temps; també dediquen hores a “fer vida social”, el seu és un temps compartit en què la resta d'actors dels carrers són part del seu escenari; els cal temps per sintonitzar amb altres SOLOS, i això és el que aporta qualitat i valor a les seves vides. Quant a les CC, són organitzacions complexes en què “interaccions profundes exigeixen noves idees i experiències temporals: el temps necessari per construir una complexitat enriquidora i unes relacions profundes. El temps de la complexitat és plural. És una ecologia temporal on coexisteixen diferents temps, amb diferents característiques i diferents cadències”¹⁶. Manzini considera que aquest és un punt delicat, i recorre a la idea del moviment Slow Food per explicar-ho: “La lentitud a què fa referència Slow Food no és la qualitat en si mateixa: no hi ha res que sigui bo pel simple fet de ser lent. Ara bé, la lentitud és un requisit necessari per generar i apreciar la qualitat (profunda). És a dir, la qualitat de ser alhora bo, net i just”.

Podem dir que tant els SOLOS com les CC introdueixen conductes originals i sostenibles “a partir dels seus propis recursos, sense esperar un canvi general en la política, l'economia o els recursos institucionals i infraestructurals del sistema”¹⁷. Desenvolupen una sostenibilitat que també comprèn elements emocionals, com el “plaer de lluitar”¹⁸.

Finalment, afegim que hi ha un pont entre aquests dos actors, que intermedia batecs de fe, esperança, humor i amor, per establir l'harmonia i així reimaginar la vida. És el ritme de la innovació social, una “*jam session*”, és a dir, noves pautes de so organitzades harmònicament”¹⁹.

16 Ibidem.

17 Ibidem.

18 Meroni, A. (ed.). *Creative Communities. People inventing sustainable ways of living*. Milà: Edizioni Polidesign, 2007.

19 Manzini E.; Tassinari V. *Op. Cit.*

Nota:

DESIS té un capítol dedicat al vídeo, el propòsit del qual és justament explorar nous modes de representació, en què el vídeo no sigui una mera eina per recollir material o crear un reposador, sinó una part fonamental del modelatge de les iniciatives de la CC. Per veure els primers passos d'aquest capítol i conèixer millor les nostres comunitats, consulteu <http://www.youtube.com/user/DESISNETWORK>.